

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12049

Tarih : 23.05.2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 89. Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Nevroz Uysal Aslan

Şırnak Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 26-5-2025	Esas No: 2/3140

T B M M KANUNLAR VE KARARLAR BSK LIGI
23 Mayıs 2025
Numara

T B M M GENEL YURAK
23 Mayıs 2025
No: 1634000

GENEL GEREKÇE

2020 yılında Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 89. maddesinde yapılan değişiklikle birlikte, koşullu salıverilme süreci “iyi hal” değerlendirmesine bağlanmış ve bu bağlamda hükümlünün işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlık da bu değerlendirme kriterleri arasına eklenmiştir.

Ancak “pişmanlık” kavramının infaz aşamasında bir kriter olarak kullanılması, hukuk devleti ilkesini zedelemekte ve çok sayıda anayasal hak ihlaline yol açmaktadır. Her şeyden önce, pişmanlık müessesesi ceza hukukunda maddi ceza hukuku kurumu olarak yargılama aşamasına aittir ve yalnızca hâkim takdirinde değerlendirilmesi gereken bir unsurdur. Bu nedenle infaz aşamasında, yani cezanın kesinleşmesinden sonra tekrar gündeme getirilmesi, ceza hukukunun “mükerrer değerlendirme yasağı”na açıkça aykırıdır.

İkinci olarak, infaz sürecinde “pişmanlık” kriterinin aranması; özellikle siyasi mahpuslar açısından, suçunu inkâr etmeyen ve siyasi kimliğini koruyan bireyler üzerinde bir tür ideolojik inkâr ve kimlik dayatmasına dönüşmektedir. Bu bağlamda, mahpuslardan yalnızca iyi halli olmaları değil, aynı zamanda ceza aldığı eylem ya da fikirle ilgili bir “pişmanlık beyanı” sunmaları talep edilmekte, aksi takdirde özgürlükleri gasp edilmektedir. Oysa pişman olmayan failin yeniden suç işleyeceği varsayımı hem bilimsel hem de hukuki olarak geçersizdir. Pişmanlık, cezaevi içindeki davranışlardan ziyade zihinsel ve ideolojik tutumlara dair bir değerlendirmeye dönüşerek düşünce özgürlüğünü ihlal etmektedir.

Bu durum, Anayasa'nın 25. ve 38. maddeleri ile de açık biçimde çelişmektedir. Anayasa madde 25'e göre, “herkes düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir; düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz.” Madde 38 ise, “hiç kimse kendisini suçlayan beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz” demektedir. Oysaki “pişmanlık” kriteri, mahpusun hem düşüncesini açıklamaya hem de bir anlamda kendisini suçlayan beyanda bulunmaya zorlandığı anayasaya aykırı bir uygulamaya dönüşmüştür.

Ayrıca, uygulamada bu kriterin değerlendirilmesi tamamen öznel, keyfî ve denetlenemez biçimde yapılmaktadır. İdare ve Gözlem Kurulları, herhangi bir hukuki standarda dayanmadan, kişisel kanaatlerle hükümlünün “samimi olup olmadığını”, “örgütle bağıni koparıp koparmadığını” veya “toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığını” değerlendirmekte; böylece idari kurul niteliğindeki bir yapıya yargı yetkisi yüklenmektedir. Bu, yalnızca mahpusların değil, hukukun bütünlüğünün de açık ihlalidir.

İnfazını tamamlamış hasta mahpuslar dahi, yalnızca pişmanlık beyanında bulunmadıkları gerekçesiyle özgürlüklerinden mahrum bırakılmakta; yaşam hakkı dahi riske atılmaktadır. Pişmanlık dayatmasının, özellikle siyasi mahpuslar üzerinde bir çeşit manevi işkenceye, yani kimliğini reddetme baskısına dönüştüğü somut örneklerle sabittir.

Bu gerekçelerle, 5275 sayılı Kanun’un 89. maddesinde yer alan “pişmanlık” ibaresinin kaldırılması hem hukukun temel ilkeleri hem de insan haklarına dayalı bir infaz rejimi açısından acil bir zorunluluk haline gelmiştir. Böyle bir değişiklik, yalnızca özgürlüğü ihlal edilen yüzlerce mahpusa adalet sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda infaz sisteminin hukuka uygunluğunu da yeniden tesis edecektir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 – 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 89. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ve işlediği suçtan duyduğu pişmanlık” ibaresi yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır. Ceza infaz sürecinde “pişmanlık” gibi soyut, ölçülemez ve siyasi yorumlara açık bir kriterin uygulanması hukukun üstünlüğü ilkesine, insan onuruna ve anayasal güvencelere aykırıdır. Bu nedenle 5275 sayılı Kanun’un 89. maddesinde yer alan “pişmanlık” kriteri hem hukuki belirlilik hem de adalet ve insan haklarına uygunluk bakımından sorunlu olduğundan söz konusu ifade madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 2 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

**CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 89 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlığı,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.